

Μάθημα 3

Πώς πιάνουμε «όσα περισσότερα ψάρια μπορούμε»; Απολογισμός και αναστοχασμός

Ο πίνακας συνοψίζει τις πληροφορίες που χρειάζεται ο/η εκπαιδευτικός ώστε να σχεδιάσει και να διδάξει το μάθημα.

Η **άσκηση στις ικανότητες** αφορά άμεσα την EDC/HRE.

Οι **μαθησιακός στόχος** υποδεικνύει όσα γνωρίζουν και κατανοούν οι μαθητές.

Οι **δραστηριότητες για τους μαθητές**, με τη **μέθοδο**, συγκροτούν το βασικό στοιχείο της διαδικασίας μάθησης.

Ο πίνακας για επιλογή **υλικού υποστηρίζει** την προετοιμασία του μαθήματος.

Ο **προσδιορισμός του διαθέσιμου χρόνου** δίνει ένα αδρό περίγραμμα για τη διαχείριση του χρόνου.

Άσκηση ικανοτήτων	Αναλυτική σκέψη: σύνδεση της εμπειρίας με μια αφηρημένη έννοια ή μοντέλο.
Μαθησιακός στόχος	Μοντέλο βιώσιμων στόχων.
Δραστηριότητες για τους μαθητές	Οι μαθητές αναστοχάζονται την εμπειρία που παιχνιδιού του ψαρέματος.
Πηγές και υλικό	Φυλλάδιο για τους μαθητές 4.2. Φυλλάδιο για τους μαθητές 4.3 (προαιρετικά).
Μέθοδος	Απολογιστικές δηλώσεις. Συζήτηση σε ολομέλεια. Ατομική εργασία.
Προσδιορισμός διαθέσιμου χρόνου	1. Απολογισμός: οι μαθητές βγαίνουν απ' τους ρόλους τους (15 λεπτά) 2. Οι μαθητές διερευνούν την αμφισημία της οδηγίας «Προσπαθήστε να πιάσετε όσα περισσότερα ψάρια μπορείτε». (10 λεπτά) 3. Το μοντέλο των βιώσιμων στόχων. (15 λεπτά)

Επιπρόσθετες πληροφορίες

Απολογισμός: οι μαθητές βγαίνουν από τους ρόλους τους. Πιθανώς να έχουν έντονα συναισθήματα.

Επαγωγική προσέγγιση στο μοντέλο των βιώσιμων στόχων: οι μαθητές αναπτύσσουν τις κατηγορίες στόχων του μοντέλου βιώσιμότητας από τις δηλώσεις που έκαναν στον απολογισμό. Άσκηση στην αφηρημένη σκέψη.

Κονστρουκτιβιστική μάθηση: οι μαθητές δημιουργούν το περιβάλλον στο οποίο κατανοούν και έχουν ανάγκη το μοντέλο βιώσιμότητας. Αντί να ρωτήσουν τον/την εκπαιδευτικό, θέτουν τα ερωτήματα στην ώρα του αναστοχασμού.

Περιγραφή του μαθήματος

Στάδιο 1: Απολογισμός

Οι μαθητές βγαίνουν από τους ρόλους που είχαν στο παιχνίδι του ψαρέματος

Ο/η εκπαιδευτικός κρατάει σημειώσεις στο φύλλο σεμιναρίου ή στον πίνακα, αφήνοντας χώρο για μια δεύτερη στήλη.

Οι μαθητές πιθανώς να εκφράσουν έντονα συναισθήματα, λόγω:

- Της σύγκρουσης νικητών και ηττημένων.
- Της ύπαρξης πλούσιων και φτωχών ψαράδων.
- Της καταστροφής των φυσικών πόρων.
- Της ευρύτερης επιδείνωσης της αλιευτικής απόδοσης (εξαθλίωσης του συνόλου της κοινότητας των ψαράδων).
- Των δύσκολων διαπραγματεύσεων, για παράδειγμα, την έλλειψη υπευθυνότητας ή την άρνηση κάποιων συνεταίρων να συνεργαστούν.
- Της δυσκολίας να αποκτήσουν πολύ χρήσιμες πληροφορίες. Κάνουν υποθέσεις και ταυτόχρονα υπεραλιεύουν.
- Της απουσίας κάποιας αρχής που να επιβάλει κανόνες.
- Της έλλειψης κάποιας ανταμοιβής σε όσους ψαρεύουν υπεύθυνα – δηλαδή, λιγότερα ψάρια σημαίνει φτώχεια και περισσότερα ψάρια για τους άλλους ψαράδες.

Στάδιο 2: Αναστοχασμός

Οι μαθητές διερευνούν την αμφισημία της οδηγίας «Προσπαθήστε να πιάσετε όσα περισσότερα ψάρια μπορείτε»

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους μαθητές πως μέσω του παιχνιδιού έχουν σκιαγραφήσει ένα πολύπλοκο πρόβλημα. Το πρώτο απαραίτητο βήμα για να ξεπεράσουμε προβλήματα αυτού του είδους είναι να τα κατανοήσουμε σε βάθος, όπως στην ιατρική, ο γιατρός χρειάζεται να βγάλει διάγνωση πριν αποφασίσει για τη θεραπεία που θα εφαρμόσει.

Ο/η εκπαιδευτικός θυμίζει στους μαθητές την οδηγία που τους έδωσε πριν ξεκινήσει το παιχνίδι του ψαρέματος και τη γράφει στον πίνακα: «Προσπαθήστε να πιάσετε όσα περισσότερα ψάρια μπορείτε».

Τους ζητά να θυμηθούν πώς την εξέλαβαν, και ποιος ήταν ο στόχος τους όταν όρισαν το ποσοστό που θα ψάρευαν. Να θυμηθούν, δηλαδή, τρία σημεία:

«Προσπαθήστε» - ποιος να προσπαθήσει;

«Όσα περισσότερα μπορείτε» - σε ποιο όριο αναφέρεται η λέξη «μπορείτε»;

«Πότε;» - σε ποιον χρόνο αφορά η οδηγία;

Οι μαθητές σκέπτονται σιωπηλά για ένα λεπτό. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός ζητά τις παρατηρήσεις τους. Οι μαθητές εξηγούν τον τρόπο που κατανόησαν την οδηγία και το πώς την ακολούθησαν. Όταν σχηματιστεί καθαρά η εικόνα, ο/η εκπαιδευτικός καταγράφει στον πίνακα τις κυριότερες απαντήσεις.

Συμμετέχουμε στη δημοκρατία

Αν οι μαθητές δηλώσουν πως αποφάσισαν με βάση το χωριό τους, εστιάζοντας στα συμφέροντά τους, και αν έπρεπε, σε βάρος των άλλων και του περιβάλλοντος, το αποτέλεσμα θα ήταν όπως παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί. Κάποιοι μαθητές, όμως, μπορεί να συμπληρώσουν και άλλες προοπτικές, οπότε το γενικό αποτέλεσμα θα μοιάζει με τη συνολική εικόνα (όπως παρουσιάζεται στον δεύτερο πίνακα).

Στόχος στο παιχνίδι του ψαρέματος				
«Προσπαθήστε να πιάσετε όσα περισσότερα ψάρια μπορείτε.»				
Ποιος;		Όσα περισσότερα μπορείτε;		Πότε;
Η βάρκα μας	Όριο		Σήμερα	
	Ποσοστό			
Η ευημερία μας	Kέρδος		Η ευημερία μας	

Αν η προοπτική τους ήταν να αυξήσουν την ευημερία του χωριού τους, το αποτέλεσμα θα είναι εντυπωσιακό. Οι μαθητές θα δουν πως με τον περιορισμό του ενδιαφέροντός τους «αποκλειστικά στη δική τους ευημερία», όλοι μαζί προκάλεσαν την καταστροφή.

Το γεγονός αυτό εγείρει το ερώτημα αν οι μαθητές μπορούν να φανταστούν κάποιον εναλλακτικό, πιο εποικοδομητικό τρόπο να εφαρμόσουν τον στόχο «να πιάσουν όσα περισσότερα ψάρια μπορούν».

Αντίθετα, αν οι μαθητές έχουν συμπεριλάβει και άλλους στόχους, όπως την προστασία της αλιευτικής πηγής ή την υπευθυνότητα για τα άλλα χωριά της κοινότητας της λίμνης, γίνεται αμέσως εμφανής η αντίθεση ανάμεσα στους τρόπους ερμηνείας του βασικού στόχου.

Οι μαθητές θα πρέπει να ελέγχουν αν η αρχική οδηγία θα πρέπει να αλλάξει. Αν όμως συμφωνήσουν με την υπόθεση του μοντέλου πως το ψάρεμα στη λίμνη αποτελεί τη μόνη διαθέσιμη πηγή πρωτεΐνης, τότε θα τη δεχθούν.

Όποια κατεύθυνση και να ακολουθήσει η συζήτηση, οι μαθητές στο τέλος θα έχουν κατανοήσει και θα έχουν αναγνωρίσει πως το να «πιάσουν όσα περισσότερα ψάρια μπορούν» έχει διαφορετικές ερμηνείες, που οδηγούν σε διαφορετικές συνέπειες.

Ο/η εκπαιδευτικός συνοψίζει τα όσα είπαν οι μαθητές και τα προσθέτει στον πίνακα:

Στόχος στο παιχνίδι του ψαρέματος					
«Προσπαθήστε να πιάσετε όσα περισσότερα ψάρια μπορείτε.»					
Ποιος;		Όσα περισσότερα μπορείτε;		Πότε;	
Η βάρκα μας	Όλοι μας	Όριο		Σήμερα	Μακροπρόθεσμα
		Ποσοστό	Ρυθμός αναπαραγωγής		
Κέρδος για εμάς	Κέρδος για όλους	Κέρδος για εμάς	Προστασία των φυσικών πόρων	Κέρδος για εμάς	Υπευθυνότητα (περιβάλλον, μελλοντικές γενιές)
Σύγκρουση	Ειρήνη	Σύγκρουση	Ειρήνη	Σύγκρουση	Ειρήνη

Η παραπάνω εικόνα είναι δυνατόν να παρακινήσει τους μαθητές να εγείρουν περαιτέρω ερωτήματα.

Είναι ξεκάθαρο πως οι εναλλακτικές λύσεις είναι κατά πολύ λογικότερες από την εμμονή στο «κέρδος για μας» σε βάρος όλων, γεγονός που οδηγεί σε σύγκρουση. Γιατί όμως, εμείς, οι παίκτες, δεν προσπαθήσαμε να εξισορροπήσουμε αυτούς τους στόχους από την αρχή και γιατί δυσκολευτήκαμε τόσο να συμφωνήσουμε σ' αυτούς τους στόχους κατά τη διαπραγμάτευση;

Στάδιο 3: Το μοντέλο των αειφόρων στόχων

Βήμα 3.1: Οι μαθητές συνδέουν τη συζήτηση με το μοντέλο

Ο/η εκπαιδευτικός διανέμει το φυλλάδιο για τους μαθητές 4.2 (Μοντέλο βιώσιμων στόχων). Οι μαθητές καλούνται να αναγνωρίσουν τον στόχο στο μοντέλο που μόλις συζήτησαν («κέρδος για μας» - «κέρδος για όλους» - «προστασία του περιβάλλοντος» - «υπευθυνότητα για τις επερχόμενες γενιές»).

Οι μαθητές απαντούν μετά από μερικά λεπτά σιωπηλής ανάγνωσης. Θα προσδιορίσουν τους στόχους στο τρίγωνο του φυλλαδίου, και, ανάλογα με τη συζήτηση που προηγήθηκε, θα σημειώσουν επιπλέον στόχους.

Ο/η εκπαιδευτικός αναφέρεται στις επεξηγηματικές σημειώσεις (τη σημασία των διπλών τόξων, τις διαστάσεις των στόχων: στόχοι βιωσιμότητας, διάσταση χρόνου, διάσταση παγκοσμιότητας).

Βήμα 3.2: Εργασία για το σπίτι: οι μαθητές προετοιμάζουν μια εισαγωγή για το επόμενο μάθημα

Ο/η εκπαιδευτικός αναθέτει εργασία για το σπίτι. Οι μαθητές οφείλουν να προετοιμάσουν μια εισαγωγή που θα παρουσιαστεί στην αρχή του επόμενου μαθήματος, ακολουθώντας τις παρακάτω οδηγίες (βλ. υλικό για εκπαιδευτικούς 4.5)

1. Εξηγείστε τους λόγους για τους οποίους είναι δύσκολο να επιτευχθούν δύο ή περισσότεροι στόχοι βιωσιμότητας ταυτόχρονα. Αναφερθείτε στο φυλλάδιο για τους μαθητές 4.2 και στη συζήτησή μας στην τάξη.
2. Εξηγείστε τους λόγους για τους οποίους οι περισσότεροι φορείς εμμένουν στον στόχο του ατομικού κέρδους, ακόμα και όταν είναι εμφανείς οι καταστροφικές του συνέπειες.

Αν θέλετε, μπορείτε να αναφερθείτε σε συγκεκριμένα παραδείγματα.

Θα πρέπει να απαντήσετε γραπτά.

Αν το θεωρεί απαραίτητο, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί επικουρικά να δώσει στους μαθητές το φυλλάδιο για τους μαθητές 4.3.